

Letnik IV.

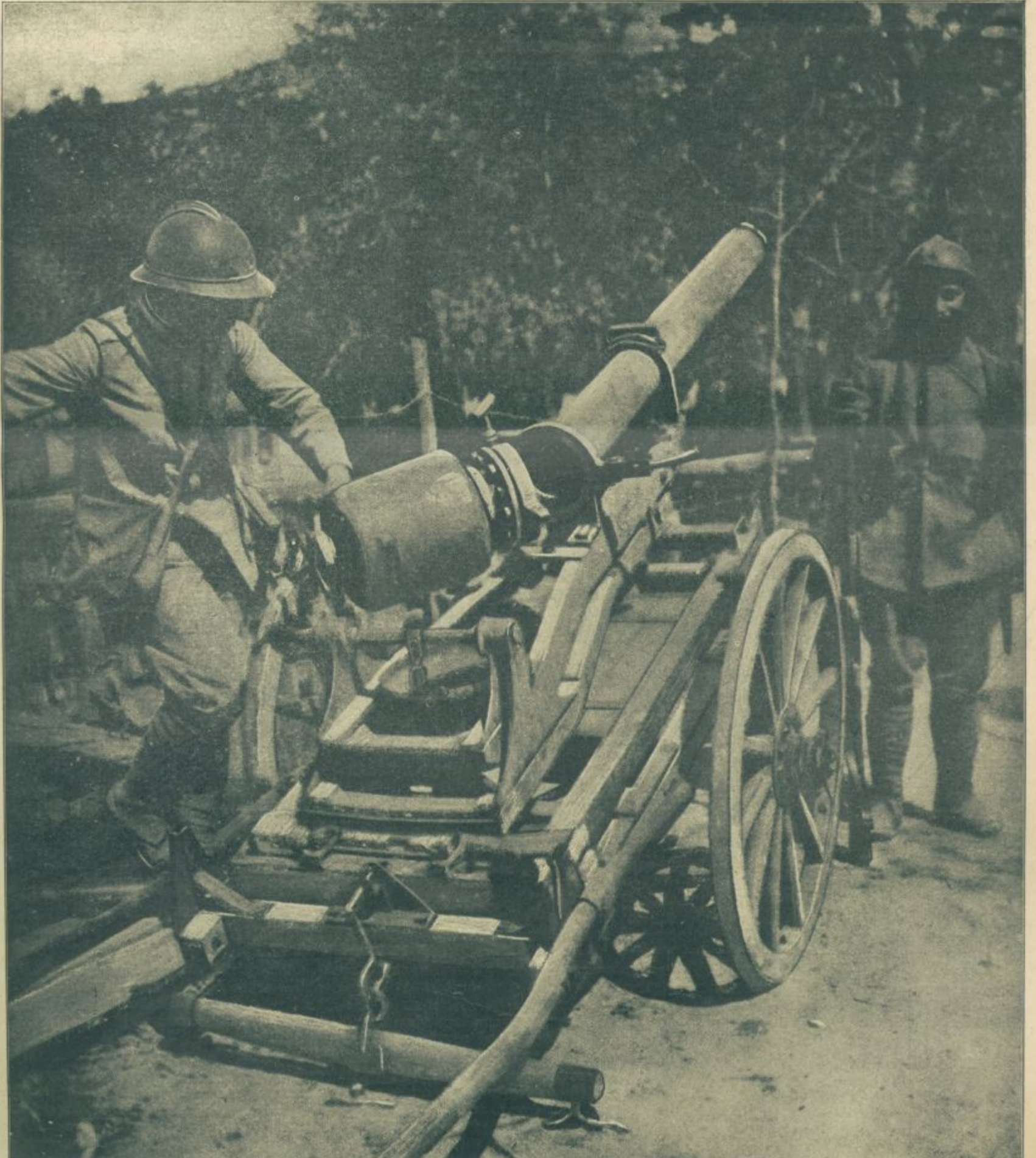
Ilustrirani Glasnik

Št. 12.

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih ☉ 22. novembra 1917

Metalni top za bombe, ki so ga Italijani zaplenili.

Ljudje od Soče.

Spisal Stanko Bor.

VII. Môra.

mirni noči sem se sprehal po cesti, mislil svoje misli, kakor jih mora misliti človek v mesečni noči ob naši Soči, odganjal misli, da je le z nočjo nastopil mir, in se hotel vživeti v prizor: študent potuje ob Soči; mesečna noč,

šumenje Soče — tajinstvena pesem — vsenaokoli tih mir, vse naokoli z mesečino tako okrašeno, da bi moral misliti, da hodi po deveti deželi. Glej krasoto, ki je razlita po drevju, grmičevju, po beli cesti, po modro zeleni vodi, po zelenih vrtovih, po belih hišicah! Čuj šumenje oboževane reke, razloži si to šumenje in poslušal boš pesem, kakršne še ni zapel pesnik in uglašbil skladatelj! Uživaj tih mir, zakaj takega miru ne najdeš na svetu! Ali si moreš misliti, študent, lepšega kosčka zemlje, lepše noči, blažilnejšega miru, kot tu? Deveta dežela . . . Zakaj ti je hudo, zakaj ti je vedno hujše, zakaj si vedno nemirnejši? Ali ni to deveta dežela? . . .

Nevede sem zavil v vas in po vasi in se streznil, ko sem zagledal v mali

Gani se, stari, in prinesi gospodu stol iz sobe!« je rekla starka.

»Ni treba, saj lahko tu sedim! Kar podomače!«

Primaknil sem nizko pručko k ognjišču in sedel nanjo.

Mož je sedel na svoje prejšnje mesto, ženica je znova zanetila ogenj.

»Kuhate večerjo?«

»Da, večerjo! In kosilo in zajterk in vse, ker samo ponoči smemo kuriti. Oh, težki časi!«

»Kaj sta sama pri hiši?«

»Sama! Sin je na vojni, hči je omožena na oni strani Soče. Od sina nobene pisma, od hčere odrezana in kot po prepadu ločena. Ves dan sem presedela na vrtu in neprestano gledala na njeno hišo. Saj vem, da bi je ne mogla videti z oslabelimi očmi, ali videla bi rada, da bi se kaj zganiilo pri njeni hiši, da bi zaprla vrata, ali odprla okno, da bi razobesila perilo, da bi dala kakršenkoli znak od sebe. Pa sem presedela in gledala ves dan zastonj. Mrtva in kot izumrla je njena hiša, niti listič se ne gane na njenem vrtu, še mačka se ne plazi okoli hiše, petelin ne vodi kokoši po dvorišču . . . Moj Bog, kaki časi!«

Obrisala si je s predpasnikom oči, pihnila v ogenj, se ozrla — kakor boječe — na moža, in nadaljevala tišje ko prej.

»Skrb za sina in hčer pleše neprestano po glavi, stiska srce. Ne mine tre-

ne morem spati; če za trenutek zaprem oči, vidim Janeza smrtno ranjenega na bojišču, vidim, kako se ruši Metkina hiša, kako steza sirota roke za pomoč na to stran; ali vidim samotni grob, lesen križ na njem, ali se mi zdi, da sedim na vrtu, gledam na ono stran, pa ne vidim Metkine hiše, brez sledu je izginila . . . Gospod, strašno je to . . .«

Zakrila si je obraz, telo se ji je streslo kot v krču. Ozrl sem se na moža. Topo je zrl po veži, nepremično sedel, najinega pogovora kot da ni slišal.

»Vse naj bi še bilo, da ni vsaj stari tak. Ne spregovori besedice, da ga na kolenih prosim za njo. Plazi se okoli hiše kot megla, presedi cele ure na vrtu, zre za granatami in šrapneli, kot da ga prav nič ne brigajo in ga ne morejo raniti; če mu dam jesti, jé, če mu ne dam, ne jé; ne reče ni besedice, molči, vedno molči, že par dni molči. O, ta molk!«

»Oče, ali bi kadili dobro cigaro?« sem ga vprašal, stopil k njemu, mu jo ponudil in prižgal.

»Hvala!«

Tak pogovori se kaj s prijaznim gospodom! Kaj si bo le mislil o tebi, ker samo molčiš?«

Nerodno, v zadregi, skoro plaho me je pogledal, porinil skoro pol cigare v usta, obrnil pogled v temen vežni kot in rekel tiho: »Kaj je novega po svetu?«

»Vojska je; nekateri pravijo, da to ni več novost, zato ne vem nobene novosti, ki bi vas zanimala. Časniki pridejo teden pozneje . . .«

»Ali dobivate časnike?«

»Že dobim semintja katerega!«

»Kako je v Galiciji?«

»Zmagujemo! Od zmage pri Gorlicah neprestano zmagujemo!«

»Seveda neprestano zmagujemo, mi vedno zmagujemo! Ali je bil pri zmagi pri Gorlicah sedemindesetdeseti polk zraven? Ali je bil pri drugih zmagah zraven? To bi me zanimalo!«

»Te ga pa ne vem!«

»Vidite, vedno, kadar zmagamo, se mi poraja misel: Ali je bil pri zmagi sedemindesetdeseti polk zraven? Moj sin Janez služi pri sedemindesetdesetem.«

Molk.

»Kdaj pa smo

zmagali pri Gorlicah — ali kako ste že imenovali tisti kraj?«

»Začetkom maja.«

»Glejte, zadnje pismo od njega smo dobili sredi aprila. Je že bil zraven pri tisti zmagi pri Gorlicah . . . začetkom maja . . .« Zadnji stavek je govoril poltiho in kot sam zase.

»Kaj bi obupavali, če ni pisma! Je pač križ sedaj s pošto, ko ste tako med dvema frontama, med dvema ognjema . . .«

»Stisnjeni smo v kletko, kletka postaja vedno ožja, vi jo pritiskate od ene strani, Lah jo pritiska od druge. Ne moremo dihati v njej, od vseh strani seda nekaj na

Naše čete v zakopih ob Soči pred vpadom v Italijo.

hišici luč. Pomislil sem, nato odprl priprta vrata in vstopil.

»Dober večer!«

Postarna ženica se je sukala okoli ognjišča, osivel mož je sedel v temnem vežnem kotu, oklepil z rokami kolena in zamišljeno strmel na ognjišče. Ko sem pozdravil, sta se prestrašila, starica je prevrnila kozo in polila ogenj, mož je naglo vstal in stopil proti meni.

»Kaj bi radi?« je vprašal.

»Pravzaprav nič! Na izprehodu sem zapazil pri vas luč, zahotelo se mi je domačega razgovora in sem vstopil.«

»Jej, kako čisto po naše govorite!

nutek, da bi ne mislila na njiju. Kot v mučnih sanjah hodim okoli, primem kako stvar v roke, pa v hipu pozabim, zakaj sem jo prijela — na hčer sem se zmisllila; stečem na vrt in gledam na ono stran, moram, moram zapaziti kak znak od nje — mislim; in ko zrem, zrem na njeno hišo, da se mi temni od napenjanja pred očmi, mi naenkrat presune srce bridka misel: Kaj pa z Janezom? Njena hiša je še nedotaknjena, ne bo tako hudo z njo kot z njim. In hitim nazaj v hišo, da poiščem njegovo zadnje pismo. In od njegovega pisma hitim na vrt, da pogledam na njeno hišo. Tako je podnevu, ponoči

nas, nas tlači k tlom, nam jemlje sapa... Sinu bi pisal — ne smem! Ne smem stegniti roke iz kletke, vi ne dovolite. O hčeri bi rad zvedel, kaj, kako — ne morem! Lah bi me nakrcal, če bi stegnil roko iz kletke... O, kako seda vedno težje, vedno obupneje nekaj na nas, nas tlači in pritiska k tlom...» Zgrabil se je za prsa, kot da ga res tišči v njih, in zazelval, kot da hoče široko dihniti. Ali kot da noče sapa skozi grlo, je spačil obraz. Mučno mi je bilo gledati ga.

Naenkrat se je stresel, planil na noge, kot s silo odtrgal roke od prs in sunil z njimi v zrak, kot da hoče nekaj odgnati proč od sebe.

»Môra... môra...« je zahropel.

Prvi vtis je bil, da se ga je polotila hipna blaznost. Žena je glasno zajokala.

Pogledal je na njo, pogledal name, ki sem kot prikovan stal ob njem, zamahnil z roko in

s počasnimi koraki odšel v mesečno noč.

»Čemu drezaš v odprto rano?« me je prešinila misel in osramočen pred samim seboj, sem se hotel izmuzniti iz veže.

»Ostanite... ne hodite... postoterenjena môra sede name in nanj, ko bova sama, ko bo molčal... Črne kave vam dam!« je govorila starka skozi solze.

»Drugič, mati! Z Bogom!«

Naglo sem odšel.

Njegovo hropenje: Môra... môra... se mi je zarezalo v ušesa in zvenelo neprestano in zbadajoče v njih.

Zunaj je v lahnem vetriču šepetalo drevje: Môra... môra... Na beli cesti — se mi je zdelo — vidim z velikimi rdečimi črkami vse polno napisov: Môra... môra... Ali ne leži na belih hišicah nekaj težkega? Môra... môra... Ali si moreš razložiti zamolklo šumenje modrozelenene reke? Môra... môra... Ali sedaj veš, zakaj je bilo študentu vedno tesneje pri srcu in je bil vedno nemirnejši? Ali čutiš, kaj visi v zraku, kaj je primešano bajnemu večeru, da ne deluje, kot večer v deveti deželi?...

Môra... môra...

Pod Učko goro.

(Dalje.)

Slika iz časa francoske vlade. — Lea Fatur.

Velika je bila tisti dan jeza v Kastičevi hiši. Mati in oče sta mu že bila izbrala nevesto iz poštene, imovite hiše.

Marko je ostal trd. Kupil je prstan v Zlatarski ulici na Reki, izprosil je deklo od staršev — zapustil bo očeta in mater, pa ne zapustil zaročenke.

Zaveslal je med skale, ki skrivajo luknje in jame, neznane carinarjem, dobro znane beguncem in skrivačem, privezal je čoln na zarjavel obroč, ki je služil že

obuta noga, niso čevlji za tako pot, Marko... Kaj, kdo stoji tu?!

»Živel, cesar!« — se oglasi iz grma nepoznan glas, dvigne se nepoznana postava. Zaseda ali kaj? Marko seže v ribiško srajco, odgovori porogljivo: »Naj živil!«

Naglo ga prime nepoznani za rame: »Kdo si ti?«

»Ribič, ki se vrača z lova, kakor vidiš. A ti — ti si carinar, ki lazi za mojo zaročenko?«

»Ti si Marko?!«

Besna jeza je zvenela iz obeh glasov, divje veselje je kipelo iz Pompilija, ko je vpil: »Ah! Dočakal sem te... Rekel sem, da prideš. Ti si begunec, zapadel si postavi, ti si moj jetnik...«

»Drži mel!...«

Od skal odmeva hrupni Markov smeh. Carinar je vrgel okrog njega vrv — naglo in zvito — toda Marko jo ulovi, jo vrže okrog carinarja, ga prime in dvigne in vrže visoko, da je letel v kolobaru v morje.

»Že pridejo,« je hropel še v letu carinar, Marko je klical za njim: »Ohladi se, prijatelj, in ne hodi Kastvanom v proso.«

Že pridejo, pravi! je pomislil nato. Je imel vrag kaka znamenja, da prikljče orožnike? — Zdaj velja naglost in pogum!

Zažvižgal je trikrat presunljivo rezko. Divje je zalajal nad Preluko pes, čutilo se je, da hoče odtrgati verigo. Slišali so se klici. Zaplamenela je luč. Na vrhu se je pokazala bela postava, ki je hitela navzdol naproti navzgor hitečemu, v črni tmini pod njo, v svitu luči za njo je bila kakor poslanec drugih svetov. Že se je oklenila njegovega vratu, ihteč, smeja je:

»Marko! Moj Marko!« — in že je prihitel za njo oče, za njim ded, mati in babica, vse Bedino selo, razburjeno, prestrašeno.

»Marko, Bog te je dal, kaj žvižgaš tako glasno, ko tiči in stika carinar tod? — Glej, da te ne vzame vrag!« — tako je pozdravil oče nevoljno prihodnjega zeta, pomneč, v kake sitnosti ga zaplete lahko tak obisk.

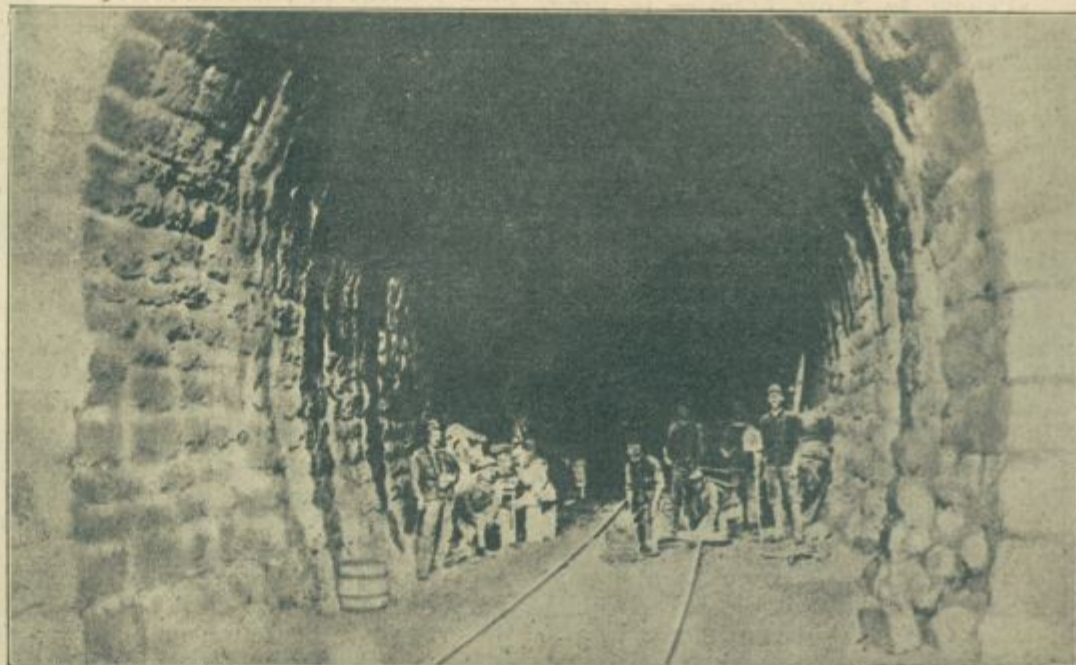
»Me je že lovil,« se je smejal Marko, »klical sem vas zato, ker ne sme stopiti v vašo hišo begunec in ker so morda že blizu. Tu, Vida, prstan, ki te spominja moje ljubezni in zvestobe. Tu, darilo očetu, materi, Darinki. Za hip samo sem prišel,

S soške fronte: Vhod v kaverno višjega poveljstva. Telefonske žice levo in desno vežejo poveljstvo s posameznimi oddelki soške fronte.

davno umrlim rodovom, in stopil je na izdrasano skalo z urnimi nogami. Zdaj do stezice — in navzgor. Kaj me prijemlješ kopina, kakor svareča roka? Ne poznaš ribiča, ki se vrača s svojim plenom z lova? — Glej, luč me čaka tam gori in kratko je odmerjen beguncu čas...

Kopine in kamnje. Trdo stopa v čevlje

S soške fronte: Zavetišče brzojavnega oddelka.

da vas vidim, in vreden je ta hip sreče, nevarnosti. Z Bogom, moja Vida! Moram pogledati mater, neboga vdova je, moja mati je!» —

»Idi k materi!» — se je odvila Vida od njega. »Hiti, Marko!» je silil oče. »Stoj!» — je zaklical ded in ugasnil tresko in prijel Marka.

Svetloba se je naredila v pristanu, slišalo se je pljuskanje, kričanje in klica-

C. kr. polkovnik Fridolin Kaučič.

nje: »Tu sem!» — »Kje je?» — »Kak vrag vas podi oblečenega v kopel?» — »Gori — hitro!» —

Potem je nehalo vpitje, koraki so se bližali rebri. Marko se je otresal dedove roke: »Pustite me, da pomečem vso to svojat v morje.«

»Imajo puške in bodala,« ga je zavrnil oče. »Ne smeš tod.« — »Moram k brodu — morda ga je že izvohala kaka pasja vera.« — »Čakaj, Marko, doli bo straža, tebi ni treba njim v roke...«

»Ne smem v vašo hišo, da se zapri-sežete lahko, da nisem bil sam. Pot čez gore je mudna — jaz moram doli.«

»Peljem te skozi hram — le urno. Ženske hitro v kraj — tako da vas vzbude iz spanja.«

»In ne boj se za brod, Marko, ti ga ne pojdejo iskat, k čarovnici gredo,« mu je pošepetala Kata, potem je odprla in zaklenila za moškima hram. Ded je okresal in prižgal baklo, ki je stala v kotu pri vratih. Razsvetlil se je veliki prostor, zastavljen s sodi in čebri, z raznovrstnimi travami in črepinjami. Zadnja stena hrama je bila robata siva skala. Ded je stopil k steni, pritiskal po robih in obrnil so se skriti tečaji, odprla so se skalnata vrata, pokazala se je prostorna jama, v jami je stal ob steni zaboj. Zunaj so se čuli udarci na vrata... Skala se je obrnila in zaprla vhod. Marko je ogledoval jamo, ded mu je razložil, kako si je bil izbral ta kraj za domovje, staro skrivališče uskokov in gusarjev, ker se je bal za življenje svoje žene, kajti mnogokrat je zadostoval majhen dogodek, da je prekipelo nagloma sovrašтво do dozdevnih čarovnic...

»Nisem mislil, da bom rešil po tej poti kdaj ženina svoje hčere,« se je na-

smehnil sivi ded in svetil do stopnic, izklesanih v skalo, ki so vodile navzdol do dna jame. Na levo se je zožila jama v hodišče, široko dovolj za dva moža, stene so bile zakajene, tla vlažna in zdrsla, posuta z drobnimi školjkami. Hodišče se je obrnilo zdaj na levo, zdaj na desno — ni ga napravil človek po svoji potrebi, ampak narava po svoji volji — zožilo se je zdaj, zdaj razširilo in je končalo v velikem prostoru. Sredi tega je stala voda, ki se je prelivala pod skalnato steno, na nji čoln, slišalo se je butanje valov od zunaj.

»Zdaj smo za Volosko,« je rekel zadovoljno ded. »Samo čoln izvlečeva ali porineva ven, pa sva na morju; jaz se pa zbudim in pogledam, kaj razgrajajo po moji hiši. Čoln je dober — je vedno pripravljen — rabimo pa to pot le v največji sili, da se ne izve zanjo. Stopi v čoln, Marko!«

Ded se je uprl ob skalo nad vodo, skala se je dvignila in naredila prostor čolnu, ded je porinil, Marko je zastavil veslo — in bil je zunaj pod zvezdami. Dedu je zaklical še: »Rok je zdaj v nevarnosti, vzamem ga s seboj. Če najde Andre jutri čoln pripet v Ižicah, vedite, da smo se rešili, pozdravite mi Vido, sporočite moji materi, da sem hotel priti, Bog z vami!« — in izginil je med skalami.

Ded je odstopil od skale, vzel je baklo iz obroča na steni in korakal nazaj. Pusta je taka samotna pot v zemlji, meniš vedno, da ti sledi kaj — pa kane le kaplja s stropa na tla. Zdi se ti, da iztezajo grozne pošasti svoje roke po tebi, pa so le sence, ki beže in se bližajo. Stoče in vzdihuje kakor nerešena duša — pa je le kaka nevidna živalca ali glas vetra, ki se je zagnal, kdo ve odkod in kako, v jamo.

Ko se je vrnil ded v jamo pod hramom, je nosil vsak las svojo kapljo... Ustavil se je pred izhodom in poslušal. Ropotanje in besede... Umaknil se je v kot, kjer je slonela lestva na stropu, pospel se je na lestvo in poslušal. Iskal je ob stropu, pritiskal. Odprla so se mala vratca. Povzpel se je z lestve, se prijel za steno in priklopil zopet vratca. Stal je v veliki, v zid vdeleni omari, polni kril, sukenj, bekeš in zabuncev. Baklo je previdno ugasnil, stopil z omare, se pritipal do velike postelje in poslušal. »Ded spi, bolan je in razdražljiv,« je govorila Kata, »rečem vam, da ni pri nas begunca, zakolnem se vam.«

»Kje je on že v gori, ni neumen, da bo čakal tu na nas,« je menil pomirjevalen glas. Hripav in srdit je klical drugi: »Molči Tonio, kaj bo v gorah, saj ni prišel po zraku, doli ga čaka čoln, tod nekje se skriva brod, dobimo ga, pri Bogu! in postrelimo vse. Le naprej, prijatelji, preiščite, prebodite vse!...«

Mirno se je oglasil mladi gospodar: »Ugovarjam! Kaj ste pridrvili s puškami in bajoneti v mirno selo? — Kje vam je pravica? Pritožim se do samega carja, tako mi Boga!«

»Prostor!« — je klical tisti jezni glas, bil je znan staremu Radu. To je zaljubljeni carinar, ki besni, ker mu je ušel Marko — dobro ve lakomna duša, da ne bo Marka v hiši, toda carinar je.

Začuden je pogledal izpod odeje ded,

ko je postala soba svetla od štirih bajonetov, od osem grozečih oči. »Kaj? Kaj?« — je odgovarjal na vprašanja in si menal oči.

»Na vsak način je šel v hišo,« je trdil Pompilio, »videl sem skozi špranje hrama luč, ki je ugasnila, in dekile nosi prstan, ki ga ni imela poprej.«

»Ne vemo, kake luči se prikazujejo ponoči — vi pa ne veste, koliko prstanov premore naša hiša,« je ugovarjal oče. Ded je skočil iz postelje k steni, kjer je visela stara puška: »Pasje vere! Ni miru od vas ponoči, ne podnevu.« — Tišči hip se je vrgla Vida pred deda, kajti možje, ki so spremljali carinarja, so naperili bajonete vanj: »Ded je bolan, ne ve, kaj govori,« je branila deklica starca. Jezno je renčal Pompilio: »Puška je zaplenjena, plačali boste kazen in zagovarjali se boste radi upora zoper oblast.« »Tu je sploh gnezdo upornikov — je begunec ženin...« V hipu je bil povezan stavec, vrgli so ga na posteljo.

»Ne morem braniti, da lazijo za mojo hčerjo pošteni in nepošteni,« je vsekal Vidin oče.

Bajoneti so pretaknili žimnico in blazine, preluknjali so obleke v omari, zbadali so tla. Ničesar! Ne v tej, ne v onih hišah, ne pod streho, ne po hramu, nič prepovedanega, nobenega begunca, samo začuden, zaspani in prestrašeni obrazi in mračni pogledi lepote devoyke; skrit usmev, ki spremlja uteklega in se roga preganjalcu, spravi Pompilia do blaznosti. Premetuje posodje v hramu, zbada v tropine in v repo, razmeče zdravilne trave, bale prediva. In kak je! Mokra obleka cedi še iz sebe slano vodo, lasje so napopani po

Za drevesom skrit strelec meri na sovražnika.

(Tozadevni opis pod »Razno« na 7. strani.)

čelu, klobuk je izgubljen. Tonio mu prigovarja:

»Umiri se vendar... Čuj: Kata je spregovorila pametno besedo. Zakurila je ogenj in pristavila vina. Ti si moker. Kaj bi divjali brez uspeha? Šel je tu preko, dobi kje konja... Da si naznanil in da bi šle podit topničarke skrit brod, morda bi mu zastavili pot — tebi pa brodi samo dekile po glavi, zaletel si se in ne dobiš zato kolajne, tudi če privlečemo zvezanega starca in tisto rjavo puško.«

»Razbiti moram to gnezdo, požgati,« se je rotil Pompilio. Toda lepa Kata je položila roko na njegovo ramo in mu namežiknila: »Bodimo prijatelji, gospod carinar, vino vre...« Tiho mu je pristavila: »Jaz ne morem za muhe svoje hčere —

na klopi. O vsi vrage! Carinarji, ki so prišli včeraj iz Karlovca in Trsta, so pozvani v urad. Osem jih je. Da — da. Tudi Tonio je tu... Aha! Povabil jih je na večer k Bradašinu, pa so pili tu celo noč. Ta teran — ta težak teran... In carinarji

»Dokler niste pospali, gospod Pompilio!«

»Vraga! Kdaj smo pa začeli? Meni se zdi vendar, da sem šel v Preluko?«

»Vaša Preluka!... Kaj vam ne pravim vedno, da ne hodite okrog čarovnic? —

Zaplenjena zastava ruskih revolucionarjev, ki predstavlja Kerenskega kot kovača, ki razbija carsko krono.

Napis se glasi: »Pregnali smo moč sramotne temè, — odprimo si pot večne svobode!«

toda spremeni se marsikaj... Imeli ste stroške, povrnem jih vam — bodimo ljudje« — glasno se je obrnila k drugim: »Kaj ni boljše kupica vina na zdravje, kakor ločitev v jezi?«

Nasmehnila se je, da so se ji zaiskrile oči in zobje. »Čudovito lepa ženska,« so mrmrali in jemali vino iz njenih rok. Baba Beda je siknila skozi zobe: »Le namešaj, da bodo vedeli, kdaj so bili pri čarovnici.«

Vino je bilo močno. Pompilio se je raznežil, bližal se je Vidi in ji šepetal: »Lahko bi ga bil umoril, pa ga nisem, radi tebe ne« — pa težka mu je postala glava...

V.

Motna in počasi se je vračala Pompiliju zavest, razblinjale so se čudne sanje, dvignil je težko glavo in razmaknil trudoma zapopane veke — pretegnil je razbite ude in čutil se je na trdi klopi — pogledal je in opazil — kakor že mnogokrat — da je v Bradašini gostilni.

Kako vendar? — Kaj ni doživel včeraj nekaj posebnega? — Ali je samo sanjal? — Bradašina briše polito mize, Tonka se vrti okrog ognjišča, kakor navadno, jutranje solnce gleda radovedno

iz Trsta morajo oditi ob osmih — pa še spe kot snopi.

»Hej, Bradašina! Kako briše in prenaša majolike! Ali smo pili snoči dolgo tu, kaj?«

Kerenski na fronti. Pravkar se vrše v Petrogradu proti njemu — ustanovitelju svobode — demonstracije in boji, ki jih vodi njegov politični nasprotnik Lenin.

Lahko vam naredo, da gre vaša duša kot volkodlak okoli in dela tam, kar ugibate, da bi naredili, vaše telo pa leži tu. Zgodilo se je že večkrat. Kdor ima kresnikove oči, vidi, včasih gre duša v podobi miške iz ust, lazi okoli — človeku se pa sanja, da hodi po divjih krajih. Tako je videl kresnik prijateljevo dušo, ki je zlezla v mrtvega konja. — Ko se je zbudil prijatelj, mu je pripovedoval, da je bil v silno velikem gradu na imenitni gostiji. »Tako ste najbrže sanjali tudi vi kaj posebnega, ko ste smrčali tu na klopi. Zakaj otipljate svojo obleko?«

Zmeden mrmra Pompilio: »Sem mislil, da mora biti mokra... Kaj se mi je vendar sanjalo? — Ha! Že vem: Marko, prokleti! Pomislite! — Stala sva si nasproti, čisto blizu — o! — Trenotek, dolg kakor večnost... Prijel sem za sabljo...«

»Marko!« — Kihne vam Marko, ki je kdovekod... »To vas moti hudi duh, da bi si umazali vsaj v sanjah dušo z umorom.

»O Marko, Marko! Stal je pred menoj, mrežo na rami...« »Kakšno mrežo? Mreže nosijo ribiči. Vraga ste videli, ne Marka.«

Pompilio je gledal izbuljeno vanj: Je mogoče, da je sanjal tako živo? — Saj sanja tolikokrat, da stoji Margarita

pri njegovi postelji — in mnogokrat že mu je segla roka po orožju, da spravi to golazen s sveta.

»He, gospodje carinarji! — Treba bo na Trst in na Karlovec. Prebudite se vendar!«

(Dalje.)

Po svetu.

Cesar prepovedal dvoboj.

Na svoj god, dne 4. nov. t. l., je cesar dal svojim narodom, posebno vojakom, lepo, že davno zaželeno pa s tajnimi brezverskimi silami zadrževano vezilo. Prepovedal je vojakom in vsakomur dvoboj, to gr-

Iz že davno minulih časov so moji vojaki prevzeli dvoboj in ga kot nekako od roda do roda veljavno napravo ohranili.

Toda zaradi takih starih navad pa ne smemo iti tako daleč, da bi se proti boljšemu prepričanju, proti božji in državni postavi poravnave razžaljenja časti še zanaprej prepuščale spretnosti v rabi orožja, da bi bile torej izročene slepemu slučaju.

Ob času, ko mora biti vsakega življenje na razpolago domovini, splošnosti, preprirov zaradi razžaljenja časti ni več dovoljeno v boju z orožjem odločevati.

Kdor svoje življenje z dvobojem stavi v nevarnost, ne ravna samo zoper božjo

viteško misleč mož, da se bodo torej po njih sodbi častne zadeve v bodoče tudi brez dvoboja poravnale, kakor to zahteva čast in vest.

Zato prepovem vsem članom svoje oborožene sile dvoboj in vsaktero udeležbo pri dvoboju.

Na bojišču, 4. novembra 1917.

Karel.

To pismo cesarjevo bo z zlatimi črkami zapisano ostalo v življenju našega vladarja. S tem odločnim korakom je pokazal cesar svojo močno voljo, ki se ne ustraši nobenih predsodkov, tudi stoletnih ne; naš vladar je tu očitno spoznal svojo vero, ker je odpravil to razvado tudi iz tega razloga, ker je proti vesti in proti božji postavi, ki čuva nad našim življenjem. Od cesarja s tako močno voljo, s tako brezozirno odločnostjo in s tako živo vero smemo še mnogo dobrega in lepega upati v blagor avstrijskih narodov.

Na bojiščih.

Naše armade na Laškem še vedno gredo naprej. Glavne čete so prišle do reke Piave, v prostoru od Feltre do izliva te reke v Jadransko morje. S to armado je sedaj zvezana na severu armada generala Krobatina, ki je prišla do Feltre. Pa tudi levo krilo pod vodstvom Konradovim napreduje, četudi v visokih gorah in v snegu na planoti Sedmero občin in na obeh straneh Suganske doline za hrbet laški armadi, ki jo je še nekaj na desnem bregu Piave. Levo naše krilo ima smer proti Bassano; če pride do tega kraja, mora laška armada od Piave takoj nazaj, če se hoče rešiti. Ako naši premagajo utrdbe pri Primolano in v dolini Brente, potem bo njih pohod na Beneško nižavo lahak.

Sovražniki, kakor sami poročajo, zbirajo velike armade na Beneškem v obrambo Italije. Iz vseh krajev baje pošiljajo Angleži in Francozi svoje čete. Napraviti hočejo sovražni zavezniki eno samo fronto in na tej točki hočejo z orožjem odločiti sedanjo svetovno vojno. — V dolini Adiže pri Gardskem jezeru in v Judikarijih še ni bilo dosedaj večjih bojev. Iz Dolomitov se je četrta laška armada precej srečno izvila obkoljenju.

Angleži so dosegli lepe uspehe v Palestini. General Allenby prodira iz Egipta in je prišel do črte Gaza—Bireš Seba. Četrta turška armada se je umaknila na celi črti proti severu in Angleži so se polastili mest Askalon in Hebron. S tem je že skoraj tudi Jeruzalem v angleških rokah. Neizmerno je sveta, kar so si ga zvitni Angleži osvojili med to vojsko v Afriki, Aziji in Evropi. Te pridobitve bodo seveda zelo obteževale sklepanje miru.

Na Ruskem so si sedaj domače stranke v laseh.

Državni zbor.

V državnem zboru so volili zastopnike v delegacije. Jugoslovanski klub je izvolil dr. Korošca, dr. Fona in Čingrija v ta zastop, ki je zelo važen, ker bi moral odločevati politiko naše države na zunaj in ker dovoljuje vojaštvu kredit za njegove potrebščine. —

Vprašanje o ustanovitvi poljskega kraljestva je zopet obtičalo, ker so mnogi slovanski poslanci in mnogi Nemci mnenja, da se morajo obenem rešiti vsa važna državna vprašanja. »Zastopniki« av-

Naši vojaki železn. polka v poletnem času na Balkanu zavarovani proti mrčesu.

do navado, ki je zoper božjo zapoved, ki je zahtevala toliko žrtev človeškega življenja, ki je slonela na napačnem naziranju, da se z mečem more popraviti storjena krivica in poravnati osebno razžaljenje. To pismo cesarjevo je tako važno, da ga je treba ohraniti v večni spomin. Pismo je to-le:

in državno postavo, on dela tudi zoper svojo domovino, ki računa na neopešano moč vsakega moža za obrambo svojih mej in za zopetno novo zgradbo ter za napredek.

Utrjena zavest dolžnosti in jasna sodba vojaških častnikov-sodnikov mi dajeta poročstvo, da se njih izreku ukloni vsak res

strijskih Poljakov so ostali tudi v tej vojni, kakršni so vedno bili: Gledajo samo na svoje koristi, to se pravi na judovske in velikega posestva koristi, za ljudski blagor se malo brigajo. S takim ravnanjem pa svojemu narodu nič ne koristijo, drugim slovanskim narodom Avstrije pa veliko škodujejo. —

Na jugu naše države smisel za Jugoslovansko kraljestvo pod našim cesarjem

Domače stvari.

GOSPODINJSTVO.

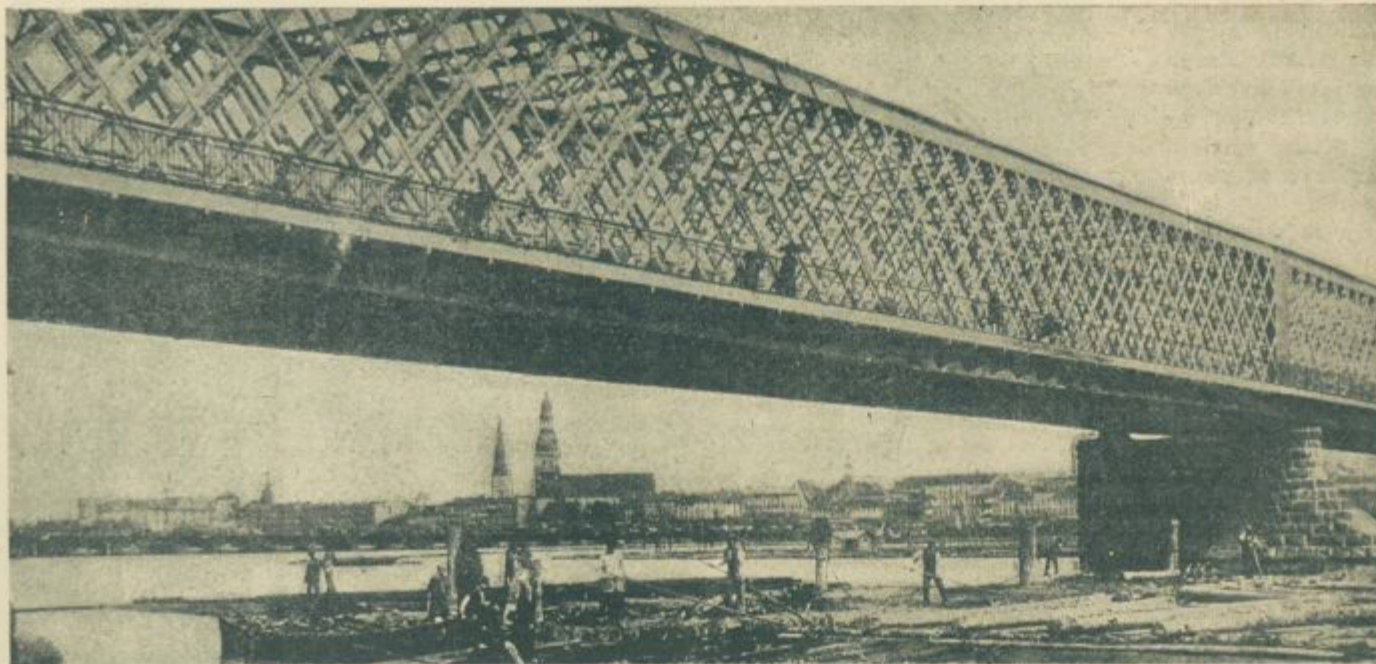
Ovsen riž ali ophan oves nam nadomestuje s pridom pravi riž. Ovsen riž je bolj okusen in mnogo bolj redilen kakor oni, torej je upanje, da bo izpodrinil popolnoma inozemskega, mnogo denarja bo ostalo tako

vodi, poravnaj na rjuhi, pokrij z drugim koncem rjuhe in pogladi.

ZDRAVSTVO.

Bolečina v glavi. Zdaj boli skoraj vsakega glava, posebno gospodinjjo, ki leta od zore do mraka, da dobi kaj živeža. Tu ne pomagajo praški, ker boli glava od truda, zato je škoda denarja za praške. Malo počitka po kosilu, posebno kadar se razboli glava, dene dobro. Uti-raj si noge večkrat z dobrim kisom. Glava boli, ker nima gospodinja časa, da bi užila v miru še tisto malo, kar ima sploh za užiti, in tako ne predela utrujen in vznemirjen želodec hrane, človek peša. Kaj naj pomagajo tu zdravila? — Miru je treba, manj skrbi, manj poti — a teh je vedno več v tem blaženem času. Za eno boro cikorijo obletiš vse mesto, kje je vse drugo? Zdravih jeter mora biti, kdor hoče prestopiti ta čas. Tu je najboljšo zdravilo dušni mir. Ne delajmo si stvari še hujših kakor so, ne kličimo strahov, dokler jih ni. Pri nas plaši drug drugega, malokdo se še spomni božje pomoči, malokdo te potolaži.

— In vendar nas vzdržuje Bog nekam čudežno v tem najhujšem času in nam bo pomagal še naprej. Prazne so shrambe doma in prazne so prodajalne. Na plašno vprašanje dobiš trd odgovor: »Nimamo!« Za denar skoraj ni blaga, a denarja bi rabila vendar sila veliko... Otrokom je treba obleke, obutve. Zima je tu, a drvarnica je prazna... O to boli glava in se krči srce, hujša telo... Edino zdravilo je upanje, da bo po-

Pogled na mesto Rīga na Ruskem — zavojevano po Nemcih — in na velikanski most, ki veže bregova reke Dvine pred izlivom v morje.

vedno napreduje, kar je potrebno, ako se hoče ohraniti naša Avstrija velika, edina in mogočna. Dualizem se mora spremeniti. Na račun Mažarov mi ne bomo več plačevali, krvaveli in stradali.

Razno.

Vojaška iznajdba c. kr. polkovnika Fridolina Kaučiča.

(K sliki na 4. strani.)

1. **Ogledovalno zrcalo** (Visitierspiegel M 95). — Enostavna priprava za ogledovanje puške cevke. — 105 avstro-ogrskih orožniških častnikov se je izjavilo, da po uvedbi ogledovalnega zrcala vojak lahko opusti često nepotrebno snaženje cevi, vsled česar se uporabnost puške znatno poveča. Ogledovalno zrcalo je uvedeno v vseh armadah sveta.

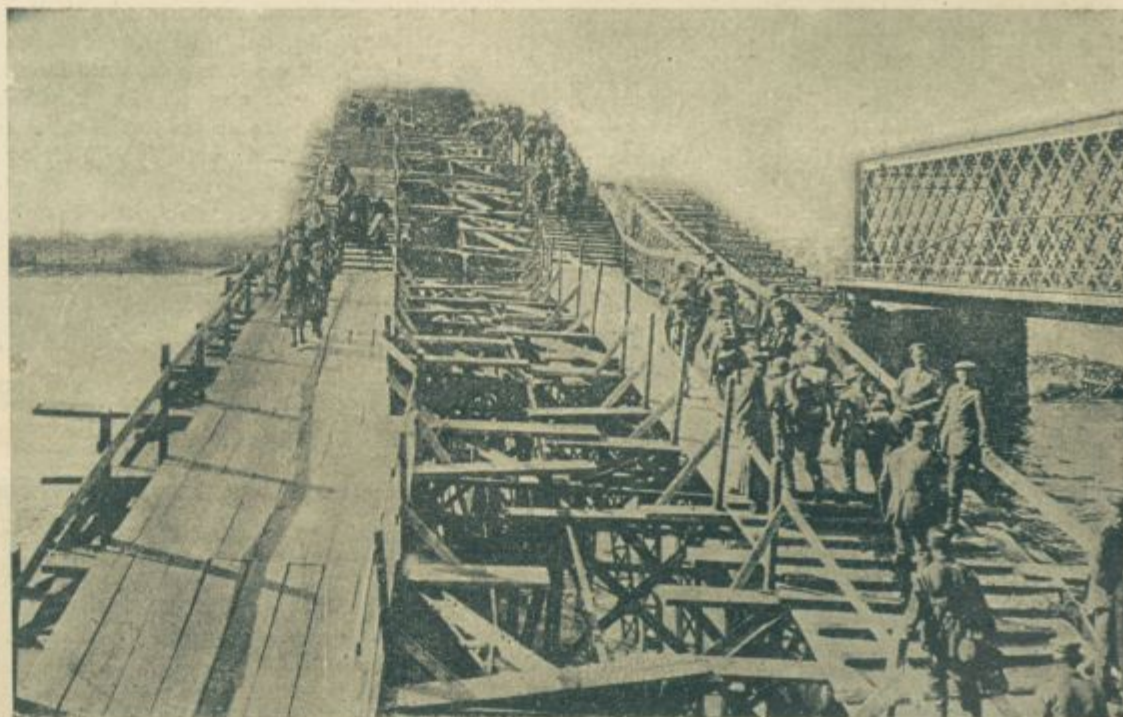
2. **Brzosedlar** (Schnellsattler). — Priprava za osedlanje konja z enim držajem. — Ta priprava ima to prednost, da lahko olajšaš konja pri vsaki priliki, s tem da odjenjaš podprego, in v trenutku lahko zopet nategneš pasove.

Priprava je vpeljana v avstro-ogrski armadi, zelo se je poslužujejo tudi v Nemčiji, na Francoskem, Španskem, Angleškem, v angleških kolonijah, konjica severoameriških držav jo je pa oblikovno uvedla.

3. **Strelnski periskop** (Schießperiskop). — Majhna, ročna priprava, ki služi strelcu v kritjih na ta način, da lahko strelja v določen cilj, ne da bi sovražnik videl glavo. — Priprava se je izredno dobro obnesla v stoječem boju in rešila tisočim vojakom življenje. Strelnskega periskopa se poslužuje poleg naše tudi nemška, bulgarska in turška armada.

Razširjajte naš list.

v deželi. Res je, da se skuha »laško pšeno« hitreje. Treba bo pač, da se navadijo gospodinjje na zaboje samokuharje, saj so zagrebale tudi naše stare matere lonec z nakuhano jedjo v vroč pepel in so odšle na polje. Ovsen riž je treba dvakrat opariti in oplakniti, da izgubi svoj sladkast okus, potem se praži in zalije ali zakuha v juho ali napravi z mesom. Kuha se dobro uro pri močnem ognju. V samokuharju 2 do 4 ure.

Prehod nemških čet čez zgoraj omenjeni, sedaj po Rusih porušeni most.

Svilene rokavice opereš. Nastrgaj žolčnega mila v krop in stepi s kuhalnico, da se peni. Ko se je ohladilo, namoči rokavice, stisni in zravnaj večkrat, izplakni v mrzli

magal Bog še naprej, upanje in delo, delo zase, za druge.

Ozeblina je treba zdaj zdraviti, da se ne povrnejo z mrazom. Skuhaj gomolj zelene

in drži roke ali noge v vroči vodi. Ako je ozeblina drugje, namoči krpo in naveži. To ponavljaj večkrat. Zelenina kopel in jed pomaga tudi za udnico. Žajbeljeva mast, na loju precvrt žajbelj je tudi prav dobra pomoč, treba se je pa namazati vsak večer, nato navleci na noge volnene nogavice, na roke stare rokavice.

Šaljivec in Harun al Rašid.

Nekega dne je bil kalif Harun al Rašid zelo slabe volje. Spati ni mogel in njegov veliki vezir Giafar se je jako trudil, da ga razvedri. Tudi njegovemu prvemu dvorjanu Mesrurju se ni posrečilo, razvedriti ga. Nankrat se je začel Mesrur glasno smejeti, kar je čemernost in jezo kalifovo še povečalo.

»Zdi se, da se norčujejo iz mene!« je zavpil nad Mesrurjem.

»O vladar pravovernih, senca Boga na zemlji, kako bi se neki mogel tako vesti? Moral sem se nehote smejeti, ko sem se spomnil na moža, ki sem ga videl včeraj na sprehodu ob obrežju Tigrisa med množico ljudi in je uganjal take burke, da se je moral smejeti vsak. Zato se smeja nisem mogel ubraniti.«

»No, dobro, zatisnil bom eno oko, toda samo če mi pripraviš sem tistega šaljivca.«

Seveda je šel Mesrur k njemu, imenoval se je Ibn Alfarbi, in mu zapovedal, takoj iti h kalifu in ga razvedriti. Gotovo bo dobil lepa darila, ker pa je kalifa nanj opozoril Mesrur, mora dopiti tudi on del daril, in sicer je zahteval tri četrtine, Alfarbi pa da se mora z eno zadovoljiti.

»Vi sami ste šaljivec, da mi dajete take ponudbe. Pojdite in delajte sami burke! Midva sva opravila,« je govoril Ibn Alfarbi.

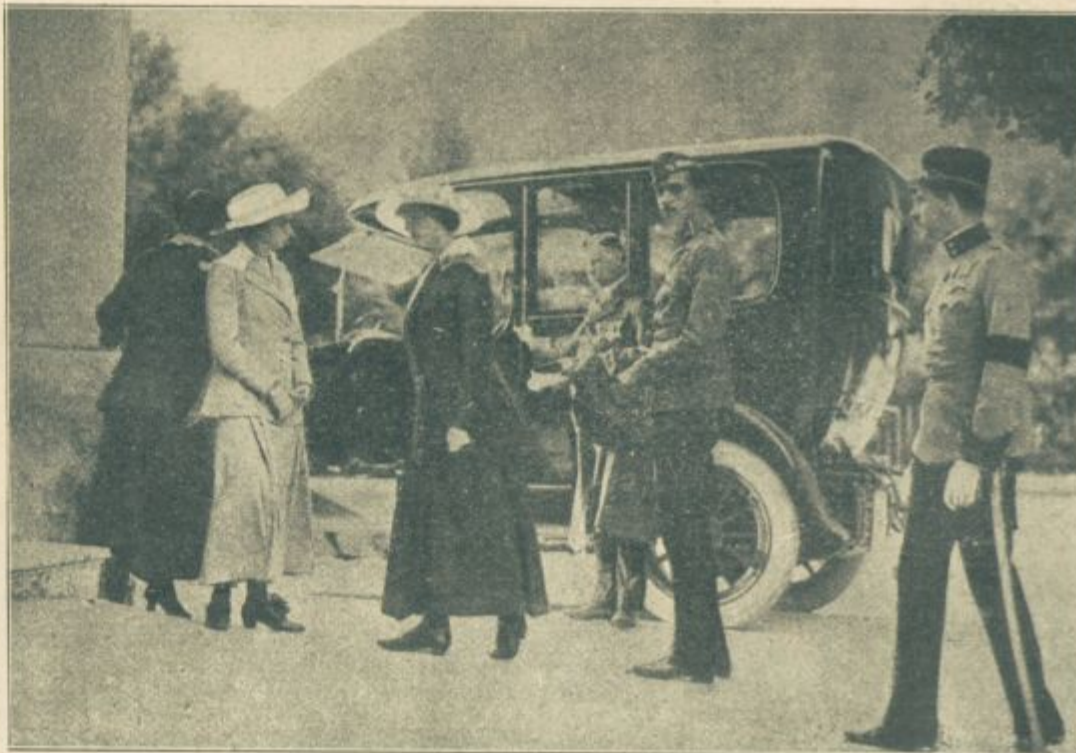
Po dolgem prerekanju sta se pobotala, da obdrži Ibn tretjino, Mesrur pa dobi drugi dve tretjini.

Ko je prišel šaljivec pred vladarja, mu je ta rekel: »Če se ti posreči razvedriti me,

te bom kraljevsko nagradil; če pa ne, dobiš s tem usnjenim jermenom tri udarce na najobčutljivejšem mestu.«

Šaljivec se je trudil na vse pretege, da bi pregnal čemernost kalifovo in ga pri-

Kalifu je ta dogodek ugajal. Njegova mračnost je izginila in postal je veder in vesel. Da pa odškoduje oba za bolečine in pokaže svojo hvaležnost, je podaril vsakemu petsto cekinov.

Cesarica Cita pred izletom v okolico Reichenaua. Od leve: Dvorna dama grofica Kallay, princezinja Izabela Parmška (sestra cesarice), cesarica, princ Rēnau Parmški (brat cesarice), komornik grof Attems.

pravil v smeh, toda danes je njegov talent odrekel, kajti Harun al Rašid se ni nasmeljal in njegovo razpoloženje je bilo vse drugo kot dobro. Končno je rekel: »No, sedaj sem sit tvojih iger. Ne razumem, kako so včeraj tvoje burke ugajale Mesrurju. Zaslužil si svoje tri udarce. Držal bom besedo.«

Ko je dobil Ibn Alfarbi prvi udarec, je bolešno kričal in prosil, spominjajoč se pogodbe z Mesrurjem, ponižno: »O gospod pravovernih! Ne me sedaj tepsti, prosim samo za eno besedo.«

»No, tepec, kaj imaš povedati?«

»Vedite, Veličanstvo, da sem se z Mesrurjem pobotal, da mu odstopim dve tretjini vaših darov, in sicer me je stalo mnogo truda, da sem si vsaj eno tretjino pridržal. En udarec je sedaj zame zadosti, tukaj je Mesrur, dajte mu dva njemu pripadajoča udarca.«

Harun al Rašid se je smejal na ves glas in je dal pretepsti Mesrurja. Že pri prvem udarcu je kričal: »Zadosti, zadosti imam! Prepustim Ibn Alfarbu dve tretjini.«

Razglednice in večje portretne slike

pokojnega dr. Kreka

ima v založbi uprava Ilustriranega Glasnika (Katoliška tiskarna). — Razglednice stanejo: 1000 kom. K 80—, 500 kom. K 45—, 100 kom. K 10—. Portretne slike: 100 kom. K 150—, posamezne slike K 220. | Ves dobiček je namenjen skladu **spomenik**. Z ozirom na za Krekov požrtvovalen namen je želeli, da naroče vse slovensko čuteče trgovine omenjene razglednice ter da opozarjajo občinstvo nanje. Prodajna cena posameznim razglednicam je 14 vin.

Martin Luter, nemški verski reformator (protestant), ki se je radi verskih nazorov s papežem sprl, bil od istega iz katoliške Cerkve izobčen, to listino javno sezgal in na vrata vittemberske katedrale pred 400 leti nabil tzv. „lutrške nauke“.

Zmes.

Današnje dni. To torbico Vam prav posebno priporočam: je prvovrstna usnjata imitacija iz papirnatega nadomestka!

Ni mogoče. Dva kilograma ste „gor vzeli“? Dragá moja, potem pa gotovo ne stojite pred prodajalnami! . . .

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Framydol je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydyol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzetje 55 vin. več.)

Narocá se pri: **IVAN GRLOICH**, drogerija pri angelu, **BRNO** št. 365, Moravsko.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana. Odgovorni urednik **JOSIP KLOVAR**.